

**MUZEY FAOLIYATIDA OMMAVIY AXBOROT
VOSITALARINI TARG‘IB ETISHNING ILMIY-TA‘LIMiy VA
ZAMONAVIY MEXANIZMLARI**

Umida Yusupova, Sohila Ochilova

“Shahrisabz”-davlat muzey qo‘riqxonasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada muzey faoliyatida ommaviy axborot vositalaridan (OAV) foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari, ularning ta‘lim jarayoniga integratsiyalashuvi hamda madaniy merosni keng jamoatchilikka yetkazishdagi o‘rni tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida muzey va OAV o‘rtasidagi hamkorlik shakllari, raqamli media vositalarining ta‘limiy uslublari, shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining muzey ishiga ta‘siri yoritiladi. Maqola materiallari muzeyshunoslik, pedagogika va madaniyat sohasida ilmiy tadqiqotlar olib boruvchi mutaxassislar uchun mo‘ljallangan.

Kalit so‘zlar: muzey, ommaviy axborot vositalari, ilmiy ta‘lim, madaniy meros, targ‘ibot, raqamli texnologiyalar.

Аннотация: В данной статье анализируются научно-теоретические основы использования средств массовой информации (СМИ) в музейной деятельности, их интеграция в образовательный процесс, а также роль в донесении культурного наследия до широкой общественности. В ходе исследования рассматриваются формы сотрудничества музеев и СМИ, образовательные методы цифровых медиа, а также влияние информационно-коммуникационных технологий на музейную практику. Материалы статьи предназначены для специалистов, ведущих научные исследования в области музееведения, педагогики и культуры.

Ключевые слова: музей, средства массовой информации, научное образование, культурное наследие, популяризация, цифровые технологии.

Abstract: *This article analyzes the scientific and theoretical foundations of using mass media in museum activities, their integration into the educational process, and their role in disseminating cultural heritage to the general public. The study examines forms of cooperation between museums and mass media, educational methods of digital media, as well as the impact of information and communication technologies on museum practice. The materials of the article are intended for specialists conducting scientific research in the fields of museology, pedagogy, and culture.*

Keywords: *museum, mass media, scientific education, cultural heritage, promotion, digital technologies.*

Zamonaviy jamiyatda ilmiy-ta'limiy makonning jadal rivojlanishi, axborot almashuvining tezlashuvi va raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi muzeylar faoliyatiga yangicha yondashuvni talab etmoqda. Bugungi kunda muzeylar faqatgina tarixiy va madaniy boyliklarni saqlovchi muassasa emas, balki ilmiy bilimlarni ommalashtiruvchi, ta'lim jarayonini boyituvchi muhim ijtimoiy institut sifatida maydonga chiqib kelmoqda. Ommaviy axborot vositalari ushbu jarayonda muzeylar bilan jamiyat o'rtasidagi asosiy kommunikatsion ko'prik vazifasini bajaradi. Ayniqsa, matbuot, televideniye, radio hamda internet nashrlari orqali muzey faoliyatini targ'ib etish ilmiy ta'limni rivojlantirish, tarixiy xotirani mustahkamlash va yosh avlodda madaniy qadriyatlarga hurmat tuyg'usini shakllantirishga xizmat qiladi.

Ommaviy axborot vositalari jamiyatda axborotni keng auditoriyaga yetkazuvchi muhim ijtimoiy institut sifatida shakllangan. Ular ilmiy bilimlarni ommalashtirish, ta'lim jarayonlarini qo'llab-quvvatlash va madaniy merosni targ'ib etishda muhim vosita hisoblanadi. Muzeylar qadimdan jamiyatning tarixiy xotirasi, moddiy va nomoddiy madaniy merosni saqlovchi muhim institut sifatida shakllangan. Zamonaviy sharoitda esa ularning funksiyalari sezilarli darajada kengayib, ilmiy-tadqiqot, ta'limiy, tarbiyaviy va kommunikativ vazifalarni o'z ichiga olmoqda. Ayniqsa, ilmiy ta'lim tizimida muzeylarning o'rnini ortib borib,

ular oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalari bilan hamkorlikda bilimlarni amaliy asosida yetkazuvchi platformaga aylanmoqda. Ilmiy-ta'limiy makonda muzeylar o'quv jarayonini boyituvchi manba sifatida namoyon bo'ladi. Tarix, arxeologiya, san'atshunoslik, etnografiya va muzeyshunoslik fanlarini o'rganishda muzey ekspozitsiyalari bevosita ilmiy manba vazifasini bajaradi. Shu jihatdan, muzeylarning OAV orqali targ'ib etilishi ilmiy bilimlarning keng auditoriyaga yetib borishiga xizmat qiladi.

Muzey va ommaviy axborot vositalari o'rtasidagi hamkorlik o'zaro manfaatli bo'lib, bu jarayon ilmiy kommunikatsiya nazariyasi bilan uzviy bog'liqdir. OAV muzey faoliyatini yoritish orqali ilmiy axborotni soddalashtirilgan, ommabop shaklda taqdim etadi. Natijada murakkab ilmiy tushunchalar keng jamoatchilik uchun tushunarli bo'ladi. Ilmiy manbalarga ko'ra, samarali muzey–OAV hamkorligi quyidagi tamoyillarga asoslanadi: tizimlilik, ishonchlilik, uzluksizlik va ilmiylik. Ushbu tamoyillar muzey axborot siyosatini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Muzey axborotini OAV orqali targ'ib etishning bir necha asosiy shakllari mavjud bo'lib, bular qatoriga matbuot maqolalari, ilmiy-ommabop ko'rsatuvlar, radio eshittirishlar, hujjatli filmlar, internet nashrlari va ijtimoiy tarmoqlardagi maxsus kontentlar kiradi. Har bir shakl o'z auditoriyasiga ega bo'lib, muzey faoliyatining turli jihatlarini yoritishga xizmat qiladi. Xususan, internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali olib borilayotgan targ'ibot ishlari ilmiy ta'limni ommalashtirishda muhim vositaga aylandi. Virtual ekskursiyalar, onlayn ko'rgazmalar va ilmiy-ma'rifiy videomateriallar bunga yaqqol misoldir. Shunday qilib, muzey va ommaviy axborot vositalari o'rtasidagi o'zaro hamkorlik ilmiy-ta'limiy jarayonning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. OAV orqali muzey faoliyatini targ'ib etish, ilmiy bilimlarni ommalashtirish, madaniy merosni asrash va ta'lim jarayonini boyitishga xizmat qiladi.

Muzeylarning matbuot bilan hamkorligi ilmiy-ta'limiy targ'ibotning an'anaviy va samarali shakllaridan biridir. Gazeta va jurnallarda chop etiladigan ilmiy-ommabop maqolalar, tahliliy sharhlar hamda, intervyular muzey faoliyatini

keng jamoatchilikka yetkazishda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, ilmiy yo'nalishdagi nashrlar orqali muzey fondlarida saqlanayotgan nodir ashyolar, ilmiy tadqiqotlar natijalari va yangi ekspozitsiyalar haqida axborot berish ta'lim jarayonini boyitadi. Televideniye va radio muzey faoliyatini vizual va audio shaklda yoritish imkonini beruvchi kuchli kommunikatsion vositalardir. Ilmiy-ma'rifiy ko'rsatuvlar, hujjatli filmlar va radio eshittirishlar orqali muzeylar nafaqat o'z faoliyatini targ'ib etadi, balki ilmiy bilimlarni ommalashtirishga xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalar rivoji muzey targ'ibotida yangi imkoniyatlarni yuzaga chiqardi. Internet nashrlari, rasmiy veb-saytlar va ijtimoiy tarmoqlar orqali muzeylar ilmiy-ta'limiy kontentni tezkor va keng auditoriyaga yetkazmoqda. Virtual ekskursiyalar, onlayn ko'rgazmalar, ilmiy videodarslar va podkastlar muzeylarning ta'limiy funksiyasini kuchaytirmoqda. Bundan ko'rinib turibdiki, OAV orqali olib borilayotgan targ'ibot muzeylarning ilmiy-ta'limiy salohiyatini oshiradi. Matbuot, televideniye, radio va raqamli media vositalarining uyg'unlashuvi muzey faoliyatining samaradorligini ta'minlaydi.

Zamonaviy muzeylar raqamli transformatsiya jarayonini boshdan kechirmoqda. Multimedia texnologiyalar, interaktiv ekspozitsiyalar va raqamli arxivlar ilmiy-ta'limiy faoliyatni yangi bosqichga olib chiqdi. Ushbu jarayonda OAV muzey axborotini targ'ib etish va ta'lim tizimi bilan integratsiyalashuvda muhim rol o'ynaydi. Onlayn platformalar muzey va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Masofaviy ta'lim, vebinarlar va onlayn ma'ruzalar orqali muzey resurslari ilmiy ta'lim jarayonida faol jalb etilmoqda. Raqamli media muzeylarning ilmiy-ta'limiy imkoniyatlarini kengaytirib, ularni zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylantirmoqda. Muzey, OAV va ta'lim muassasalari hamkorligida amalga oshirilayotgan ilmiy-ta'limiy loyihalar jamiyatda ilmiy bilimlarni ommalashtirishga xizmat qiladi. Bunday loyihalar orqali muzeylar ta'lim tizimining faol ishtirokchisiga aylanadi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, OAV bilan samarali hamkorlik qilgan muzeylar ilmiy-ta'limiy faoliyatda yuqori natijalarga erishmoqda. Innovatsion

yondashuvlar muzeylarni global ilmiy makonga integratsiyalashuvini ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, muzey faoliyatida ommaviy axborot vositalarini targ'ib etish ilmiy-ta'limiy jarayonning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. OAV orqali muzeylar ilmiy bilimlarni keng jamoatchilikka yetkazib, madaniy merosni asrash va targ'ib qilishda muhim vazifani bajaradi. Raqamli texnologiyalar va innovatsion media vositalari muzeylarning ta'limiy rolini yanada kuchaytiradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. Muzeyshunoslik asoslari. – Toshkent, 2019.
2. Ommaviy axborot vositalari va ta'lim. – Toshkent, 2020.
3. Madaniy merosni targ'ib etishning zamonaviy usullari. – Toshkent, 2021.
4. Raqamli ta'lim va media. – Toshkent, 2022.
5. Xalqaro muzeylar tajribasi. – Moskva, 2018